

मादी गाउँपालिका स्थानीय राजपत्र

मादी गाउँपालिकाद्वारा प्रकाशित

खण्ड ३ संख्या १२ फागुन १६ गते, २०७६ साल

भाग २

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा १०२ को उपदफा (१) बमोजिम मादी गाउँ कार्यपालिकाले जारी गरेको कार्यविधि सर्वसाधारणको जानकारीको लागि प्रकाशन गरिएको छ।

संवत् २०७६ सालको कार्यविधि नं. १२

जग्गा प्राप्ति सम्बन्धी कार्यविधि, २०७६

प्रस्तावना :

गाउँपालिकाले सार्वजनिक हित र उपयोगको लागि गाउँपालिकाको भौगोलिक क्षेत्रभित्र कुनै व्यक्ति वा संस्था वा समूहको नाउँमा रहेको जग्गा प्राप्ति गर्न वान्छनीय भएकोले स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन २०७४ को परिच्छेद ३ दफा ११ को उपदफा २ तथा मादी गाउँपालिकाको प्रशासकीय कार्यविधि नियमित गर्न वनेको ऐन २०७४ को दफा ४ ले दिएको अधिकार अन्तर्गत “जग्गा प्राप्ति सम्बन्धी कार्यविधि, २०७६” स्वीकृत गरी जारी गरीएको छ।

१. सङ्क्षिप्त नाम, विस्तार र प्रारम्भ : (१) यस कार्यविधिको नाम “जग्गा प्राप्ति

सम्बन्धी कार्यविधि, २०७६" रहेको छ ।

(२) यो कार्यविधि तुरुन्त प्रारम्भ हुने छ ।

२. **परिभाषा :** विषय वा प्रसङ्गले अर्को अर्थ नलागेमा यस कार्यविधिमा

(क) "जग्गा" भन्नाले कसैको स्वामित्व वा हकभोगमा रहेको निजी वा जुनसुकै प्रकारको जग्गा जमिन र त्यसमा निर्मित स्थायी वा अस्थायी प्रकृतिको संरचना वा वागवगैँचा वा खेतवारी आदिलाई सम्भन्नु पर्छ र सो शब्दले त्यस्तो जग्गामा स्थायी रूपले जडान भएको जुनसुकै विद्युतीय संरचना वा वस्तुलाई समेत जनाउँछ ।

(ख) "सार्वजनिक काम" भन्नाले सर्वसाधारण जनताको हित, लाभ वा उपयोगको लागि हुने काम वा गाउँपालिकाको तर्फबाट हुने सार्वजनिक सरोकार सँग सम्बन्धित निर्माण तथा लाभ वा उपयोगको लागी गरिने काम सम्भन्नु पर्छ र सो शब्दले देहायको कामलाई समेत जनाउँछ:-

(१) नेपाल सरकारले स्वीकृत गरेको परियोजना,

(२) प्रदेश सरकारले स्वीकृत गरेको परियोजना,

(३) गाउँपालिकाले सञ्चालन गरेको वा स्वीकृत गरेको परियोजना, ।

(ग) "गाउँपालिका" भन्नाले मादी गाउँपालिकालाई जनाउँदछ ।

(घ) "अध्यक्ष" भन्नाले गाउँपालिकाको अध्यक्षलाई सम्भन्नु पर्दछ ।

(ङ) "स्थानीय अधिकारी" भन्नाले गाउँपालिकाको प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतलाई सम्भन्नु पर्दछ ।

(च) "सरोकारवाला व्यक्ति" भन्नाले यस कार्यविधि अन्तर्गत जग्गा प्राप्त गरेवापत दिइने क्षतिपूर्ति वा मुआब्जामा हक पुग्ने व्यक्ति सम्भन्नु पर्दछ ।

(छ) "संस्था" भन्नाले प्रचलित कानून बमोजिम स्थापना वा गठन भएको कम्पनी, विकास समिति र संस्थान सम्भन्नु पर्दछ ।

३. **सार्वजनिक कामको लागि जग्गा प्राप्ति गर्न गाउँपालिकाको अधिकार :** सङ्घीय सरकार, प्रदेश सरकार तथा गाउँपालिकाको कुनै सार्वजनिक कामको निमित्त कुनै जग्गा प्राप्त गर्न आवश्यक ठहराएमा यस कार्यविधि बमोजिमको मुआब्जा दिने गरी गाउँपालिकाले जुनसुकै ठाउँको जग्गा जतिसुकै मात्रामा प्राप्ति गर्न सक्नेछ ।

४. **संस्थाको लागि जग्गा प्राप्ति गराई दिन सक्ने :** (१) कुनै संस्थाले यस कार्यविधि बमोजिमको मुआब्जा र अन्य सबै खर्च व्यहोने गरी देहाएको कामको लागि कुनै जग्गा प्राप्त गराई दिन गाउँपालिका समक्ष अनुरोध गरेमा गाउँपालिकाले त्यस्तो

संस्थालाई जग्गा प्राप्त गराई दिने गरी निर्णय गर्न सक्नेछ :-

- (क) संस्थाको कर्मचारी, मजदुर वा कामदार बस्ने घर बनाउन वा निजहरूको आवास सुविधाको बन्दोबस्त गर्न वा सर्वसाधारण जनताको हित हुने कुनै काम गर्न,
- (ख) गाउँपालिकाले पूर्ण स्वामित्व भएको संस्थासित सम्बन्धित परियोजना सञ्चालन गर्न वा त्यस्तो संस्थाको कारोबारसित सम्बन्धित वा त्यस्तो संस्थाले उत्पादन गरेको कुनै माल वस्तु सञ्चय गर्नको लागि गोदामघरको निर्माण गर्न ।
- (२) उपदफा (१) बमोजिम जग्गा प्राप्त गराई दिन निवेदन गर्ने संस्थाले देहायका विषयहरूमा मन्जुरीको लिखत नगरुन्जेल यस कार्यविधि बमोजिम जग्गा प्राप्त गर्ने कारवाइ चलाइने छैन:-
  - (क) जग्गा प्राप्ति गर्दा लागेको वा लाग्ने खर्च गाउँपालिकालाई दिने,
  - (ख) मजदुर वा कालिगढहरू बस्ने घर वा निजहरूको आवास सुविधाको कुनै कामको निमित्त बनाउने भए कहिलेसम्ममा र के कस्तो ढाचाको संरचना तयार हुने हो र कति अवधिसम्म कायम राखिने हो,
  - (ग) अरु कुनै कामको बनाउने निमित्त भए सो कहिलेसम्ममा बनि तयार हुने हो र के कसरी उपयोग गर्न पाउने हो ।
- (३) उपदफा (१) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि त्यस्तो संस्थाले आफ्नो परियोजना सञ्चालन गर्न खेती गर्नुपर्ने रहेछ भने अनुसन्धानको लागि प्रयोगात्मक खेतीको निमित्त बाहेक अन्य खेतीको निमित्त यस कार्यविधि अन्तर्गत गाउँपालिकाले जग्गा प्राप्त गराई दिने छैन ।

५. जग्गा प्राप्ति गर्ने कुराको निर्णय र प्रारम्भिक कारवाइ चलाउने अधिकारी :

(१) दफा ३ वा ४ को प्रयोजनको लागि जग्गा प्राप्ति गर्ने कार्यको लागि गाउँपालिकाले निर्णय गरेपछि प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतले परियोजनाको लागि जग्गा प्राप्ति गर्ने कार्यको प्रारम्भिक कारवाइ चलाउन सक्ने छ ।

६. जग्गा प्राप्ति गर्ने सम्बन्धी प्रारम्भिक कारवाइ : (१) दफा ५ बमोजिम प्रारम्भिक कारवाइ चलाउने अधिकारीले सरोकारवाला व्यक्तिको जानकारीको निमित्त देहायका कार्यालय वा स्थानमा एक एक प्रति सूचना टाँस गर्नु पर्ने छ :-

- (क) सम्बन्धित जग्गाको आसपासमा सर्वसाधारणको बढी आवागमन हुने स्थान,
- (ख) सम्बन्धित वडा कार्यालय र गाउँपालिका कार्यालय,
- (ग) घर र त्यसले चर्चेको कुनै कम्पाउण्ड समेत प्राप्त गर्नुपर्ने भएमा त्यस्तो घर दैला वा कम्पाउण्डको पर्खाल ।

खण्ड ३ संख्या १२ फागुन १६ गते, २०७६ साल

- (२) उपदफा (१) बमोजिम सूचना जारी भएको सात दिनपछि कारबाई चलाउने अधिकारीले देहायको कुनै काम कारबाई गर्नको निमित्त आफुले आवश्यक पर्ने सङ्ख्यामा जनशक्ति परिचालन गर्न सक्नेछ :-
- (क) त्यस्तो जग्गाको नाप नक्सा लिने वा सर्भे गर्ने,
(ख) त्यस्तो जग्गा प्राप्त गर्न उपयुक्त छ छैन यकिन गर्नको लागि माटो, ढुङ्गा आदिको नमूना सङ्कलन गर्ने, खाडल खन्ने वा बोरिङ्ग गर्ने,
(ग) प्राप्त गर्न उपयुक्त ठहरिएको जति जग्गा छुट्याउन साँध, किल्ला खडा गर्न वा अरु कुनै प्रकारले निशाना लगाउने,
(घ) खण्ड (क) वा (ख) सम्बन्धी कुनै काम कारबाईको लागि आवश्यक पर्ने कुनै उपकरण जडान गर्ने वा खडा गर्ने ।
- (३) उपदफा (२) को खण्ड (क) देखि खण्ड (घ) सम्मको कुनै काम कारबाई गर्दा त्यस्तो जग्गामा लगाएको कुनै बाली वा रुख काट्न वा उखेल्नु परेमा वा कुनै छेकबार वा पर्खाल हटाउनु वा भत्काउनु परेमा प्रारम्भिक कारबाई चलाउने अधिकारीको आदेश प्राप्त गरी कुनै व्यक्तिले सो काम गर्न सक्नेछ र त्यस्तो काम गर्दा भरसक सरोकारवाला व्यक्तिको उपस्थितिमा गर्नु पर्ने छ ।

७. **नोकसानी बापत क्षतिपूर्ति दिइने :** (१) दफा ६ बमोजिम बाली, रुख, पर्खाल आदि काटेको वा भत्काए बापतको नोकसानीको लागि र माटो, ढुङ्गा, भिक्दा, खाडल खन्दा वा बोरिङ्ग गर्दा नोकसानी भएमा सो बापत क्षतिपूर्ति दिइनेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिमको क्षतिपूर्तिको रकम प्रारम्भिक कारबाई चलाउने अधिकारीले निर्धारण गरी सरोकारवाला व्यक्तिलाई दिनेछ ।

(३) उपदफा (२) बमोजिम निर्धारण गरिएको क्षतिपूर्तिमा चित्त नबुझे व्यक्तिले त्यस्तो क्षतिपूर्ति निर्धारण भएको कुराको जानकारी प्राप्त गरेको मितिले पन्ध्र दिनभित्र गाउँपालिका अध्यक्ष समक्ष उजुर गर्न सक्ने छ र यस सम्बन्धी विषयमा गाउँपालिका अध्यक्षको निर्णय अन्तिम हुने छ ।

८. **प्रारम्भिक कारबाईको ठहर सम्बन्धी प्रतिवेदन पठाउनु पर्ने :** (१) प्रारम्भिक कारबाई चलाएको मितिले पन्ध्र दिनभित्र प्रारम्भिक कारबाई चलाउने अधिकारीले सो कारबाई पुरा गरी प्राप्त गर्न उपयुक्त देखिएको जग्गा एकिन गरी सो सम्बन्धी अन्य आवश्यक विवरण सहितको प्रतिवेदन यथाशिघ्र गाउँपालिकामा पेस गर्नुपर्ने छ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम प्रतिवेदन पठाउँदा दफा ७ को उपदफा (२) बमोजिम निर्धारित क्षतिपूर्तिको रकम र नोकसानीको सम्पूर्ण विवरण समेत

उल्लेख गर्नु पर्ने छ ।

९. जग्गा प्राप्त गर्ने कुराको सूचना : (१) दफा ८ बमोजिम प्रारम्भिक कारबाईको प्रतिवेदन प्राप्त भएपछि प्राप्त गरिने जग्गाको सम्बन्धमा देहायका कुराहरू खोली प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत अधिकारीले सूचना जारी गर्ने छ :-
- (क) कुन कामको लागि जग्गा प्राप्त गरिने हो,
  - (ख) जग्गा मात्र प्राप्त गर्ने हो वा त्यसमा रहेको घर पर्खाल आदि समेत प्राप्त गर्ने हो,
  - (ग) जग्गा रहेको टोल र वडा नम्बर
  - (घ) नापी भइसकेको ठाउँमा भए कित्ता नम्बर,
  - (ङ) नापी भइनसकेको जग्गा भए जग्गा चिनाउन सहायक हुने आवश्यक विवरणहरू र जग्गाको चार किल्ला,
  - (च) जग्गाको क्षेत्रफल,
  - (छ) अन्य आवश्यक विवरण ।
- (२) उपदफा (१) बमोजिमको सूचनाको एक एक प्रति देहायको कार्यालय वा स्थानमा टाँस्नु पर्ने छ :-
- (क) जुन वडा अर्न्तगतको जग्गा प्राप्त गरिने हो सोही वडाको वडा कार्यालय,
  - (ख) गाउँपालिका कार्यालय,
  - (ग) मालपोत कार्यालय,
  - (घ) सम्बन्धित जग्गाको आसपासमा सर्वसाधारणको बढी आवागमन हुने स्थान,
  - (ङ) स्थानीय अधिकारीले आवश्यक देखेमा अन्य कुनै स्थान ।
- (३) उपदफा (१) बमोजिमको सूचना प्रकाशित गर्दा कुनै सरोकारवाला व्यक्तिले जानकारी पाउन नसक्ने कुरामा स्थानीय अधिकारी विश्वस्त भई त्यस्तो सरोकारवाला व्यक्तिलाई व्यक्तिगत तवरले सूचना पठाउन उपयुक्त र सम्भव देखेमा त्यस्तो सरोकारवाला व्यक्तिको हकमा व्यक्तिगत तवरले सूचना पनि दिन सक्नेछ र त्यसरी सूचना दिँदा मुआब्जा निर्धारण भई सकेको भए मुआब्जाको रकम बुझ्नको लागि कति दिनभित्र गाउँपालिकामा उपस्थित हुनुपर्ने हो सो को सूचना समेत उल्लेख गर्नु पर्ने छ ।
- (४) उपदफा (१) बमोजिम सूचना टाँस भएपछि गाउँपालिकाबाट त्यस्तो जग्गाको कुनै किसिमले हक छोड्ने लिखतको रजिष्ट्रेशन रोक्का फुकुवा गर्न मालपोत कार्यालयलाई लेखी पठाई रजिष्ट्रेशन फुकुवा गरिनेछ ।
१०. जग्गा प्राप्त गर्ने सूचनामा खुलाउनु पर्ने अन्य कुराहरू : दफा ९ को उपदफा (१) बमोजिम जारी हुने सूचनामा सरोकारवाला व्यक्तिको जानकारीको निमित्त

देहायका कुराहरू समेत खोलिदिनु पर्दछः-

- (क) सरोकारवाला व्यक्तिले मुआब्जामा दाबी गर्न आ-आफ्नो हकदेया वा भोग चलन सम्बन्धी निस्सा प्रमाण सहित निवेदन गर्नको लागि कम्तीमा पन्ध्र दिनको म्याद,
- (ख) सरोकारवाला व्यक्तिले त्यस्तो जग्गामा लगाएको बाली वा रुख काट्न तथा त्यसमा रहेका घर, पर्खाल आदि भत्काई लैजान पाउने भए त्यस्तो वाली रुख घर पर्खाल आदि लैजान पाउने म्याद ।

११. जग्गा वालाले उजुर गर्न सक्ने : (१) दफा ९ बमोजिम सूचना टाँस भएको मितिले बाटोको म्याद बाहेक सात दिनभित्र आफ्नो जग्गा प्राप्त नगर्नु पर्ने कुनै कारण भए त्यसको कारण खोलि सम्बन्धित जग्गावालाले गाउँपालिकाको कार्यालयमा उजुर गर्न सक्नेछ । जग्गावालाको स्वीकृति लिई मोहिले पक्की घर बनाएको रहेछ भने त्यस्तो घर र सो घरले चर्चेको जग्गाको सम्बन्धमा त्यस्तो मोहिले पनि यस उपदफा बमोजिम उजुर गर्न पाउनेछ ।

- (२) उपदफा (१) बमोजिमको उजुरी उपर गाउँपालिकाले निर्णय गर्नु अघि प्रारम्भिक कारबाई चलाउने अधिकारी र आवश्यक देखेमा स्थानीय अधिकारीको समेत राय बुझी निर्णय गर्नु पर्ने छ ।
- (३) उपदफा (१) बमोजिम परेको उजुरीको सम्बन्धमा निर्णय दिनको लागि साक्षी सरजिमन बुझ्न वा कुनै लिखत कागजपत्र दाखिल गराउन परेमा यस दफा बमोजिम उजुरी सुन्ने अधिकार गाउँपालिकामा निहित हुने छ ।
- (४) उपदफा (२) बमोजिमको उजुरीको निर्णय त्यस्तो उजुरी प्राप्त गरेको साधारणतया पन्ध्र दिनभित्र गर्नु पर्ने छ ।

१२. जग्गा लिने अधिकार : (१) दफा ९ को उपदफा (१) बमोजिमको सूचना जारी भएपछि दफा ११ को उपदफा (१) बमोजिमको उजुरी परेकोमा उजुरी टुङ्गे लागेपछि र उजुरी नपरेकोमा उजुर गर्ने म्याद नाघेपछि जुनसुकै बखत स्थानीय अधिकारीले सम्बन्धित जग्गालाई स्वामित्वमा लिई जुन कार्यालय वा संस्थाको निमित्त जग्गा प्राप्त गरिएको हो सो कार्यालय वा संस्थालाई दिन सक्नेछ र तत्पश्चात सो जग्गालाई सम्बन्धित कामको निमित्त उपयोगमा ल्याउन सकिनेछ । यसरी जग्गा स्वामित्वमा लिएपछि स्थानीय अधिकारीले सो कुराको सूचना गाउँपालिकालाई दिनु पर्ने छ ।

- (२) उपदफा (१) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि कुनै जग्गा प्राप्त गर्दा घर समेत प्राप्त गरिएकोमा सो घरमा घरधनी आफै बसी आएको भए निजले पाउने मुआब्जाको रकम निर्धारण भइसकेको भए त्यसको

पचास प्रतिशत रकम नदिई र मुआब्जाको रकम निर्धारण भइ नसकेको भए निजलाई आफ्नो वासस्थान अन्यत्र सार्नको निमित्त आवश्यक पर्ने मुनासिब माफिकको रकम पेशकी नदिई त्यस्तो घर स्वामित्वमा लिन सकिने छैन।

१३. मुआब्जाको किसिम र सो निर्धारण गर्ने अधिकारी : (१) यस कार्यविधि बमोजिम प्राप्त गरिने जग्गाको मुआब्जा नगदमा दिइनेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिमको मुआब्जाको रकम निर्धारण गर्न देहायका पदाधिकारीहरू भएको एउटा समिति रहने छ :-

(क) प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत - संयोजक

(ख) जिल्ला प्रशासन कार्यालयको अधिकृत स्तरको एक जना प्रतिनिधि - सदस्य

(ग) गा.पा. को इन्जिनियर - सदस्य

(घ) गा.पा. को अमिन - सदस्य

(ङ) सम्बन्धित वडाको वडा सचिव - सदस्य सचिव

(३) मुआब्जा निर्धारण समितिले जग्गा प्राप्ति गर्दा वा मुआब्जा निर्धारण गर्दा गा.पा अध्यक्ष, उपाध्यक्ष, अर्थ समितिका संयोजक, सम्बन्धित वडाका वडाध्यक्षलाई विशेष आमन्त्रण गर्न सक्ने छ ।

(४) उपदफा (१) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि मुआब्जा निर्धारण गर्दा सम्पूर्ण जग्गा पर्ने र केही जग्गा मात्र पर्ने व्यक्तिको हकमा बेगलाबेग्लै मुआब्जाको दर कायम गर्न सकिनेछ ।

(५) मुआब्जा निर्धारण समितिले मुआब्जा निर्धारण गरी अध्यक्ष समक्ष पेस गर्ने छ । उक्त मुआब्जा कार्यपालिकाले निर्णय गरेपछि मात्र लागु हुने छ ।

१४. मुआब्जा निर्धारणका आधारहरू : (१).....

(क) गाउँपालिकाले जग्गाको वर्गीकरणको आधारमा गरेको मूल्याङ्कन अनुसारको दररेट (आर्थिक ऐन)

(ख) जग्गाको भु-वनोटको अवस्था जस्तै भिर, पाखो, समथर, पहिरो र खोलाको जोखिम, खानेपानी, सडक निकास, विद्युतिय सुविधा आदी ।

(ग) नेपाल सरकारले मुआब्जा निर्धारण गर्ने सम्बन्धमा समय-समयमा दिएको मार्ग दर्शन ।

(घ) जग्गा प्राप्ति गरेको कारणले सरोकारवाला व्यक्तिले आफ्नो बसोबास वा कारोबारको ठाउँ अन्यत्र सार्नु परेबाट बेहोर्नु परेको नोक्सानी ।

(ङ) सम्बन्धित जग्गामा रहेको भौतिक संरचना र खेतीवालीको हालको मूल्य ।

(२) जग्गाको मुआब्जा निर्धारण गर्दा सङ्घीय र प्रदेश कानूनलाई समेत आधार बनाउनु पर्ने छ ।

१५. **गुठी जग्गाको मूआब्जा :** यस कार्यविधि बमोजिम गुठी जग्गा प्राप्ति गर्दा सो जग्गाको मूआब्जा सम्बन्धमा गुठी संस्थान ऐन, २०३३ मा तोकिए बमोजिम हुने छ ।

१६. **मूआब्जा निर्धारण गर्दा विचार राख्नु पर्ने कुराहरू :** (१) गाउँपालिकाको पूर्ण स्वामित्व भएको संस्थाको लागि प्राप्ति गरिने जग्गाको मुआब्जा निर्धारण गर्दा मुआब्जा निर्धारण गर्ने समितिले देहायको कुराको विचार राख्नु पर्ने छ :-

(क) नेपाल सरकारले मुआब्जा निर्धारण गर्ने सम्बन्धमा समय-समयमा दिएको मार्ग दर्शन ।

(ख) जग्गा प्राप्ति गरेको कारणले सरोकारवाला व्यक्तिले आफ्नो बसोबास वा कारोबारको ठाउँ अन्यत्र सार्नु परेबाट बेहोर्नु परेको नोक्सानी ।

(२) गाउँपालिकाको पूर्ण स्वामित्व भएको संस्था बाहेक अन्य संस्थाको लागि प्राप्ति गरिने जग्गाको मुआब्जा निर्धारण गर्दा मुआब्जा निर्धारण गर्ने समितिले देहायका कुराको विचार राख्नु पर्ने छ:-

(क) दफा ९ बमोजिम जग्गा प्राप्ति गर्ने सूचना प्रकाशित गर्दाको समयमा प्रचलित जग्गाको मुल्य,

(ख) जग्गामा लागेको बाली तथा घर, पर्खाल, टहरो आदि सहित जग्गा प्राप्ति गरेकोमा त्यसको मुल्य,

(ग) जग्गा प्राप्त गरेको कारणले सरोकारवाला व्यक्तिले आफ्नो बसोबास वा कारोबारको ठाउँ अन्यत्र सार्नु परेबाट बेहोर्नु परेको नोक्सानी ।

१७. **हकबन्दीभन्दा बढीको जग्गा प्राप्ति गर्दा निर्धारण गरिने मुआब्जा :** दफा १६ मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि गाउँपालिका वा गाउँपालिकाको पूर्ण स्वामित्व भएको संस्थाको निमित्त यस कार्यविधि बमोजिम प्राप्त गरिने जग्गा भूमि सम्बन्धी ऐन, २०२१ बमोजिम राख्न पाउने हकबन्दीभन्दा बढीको जग्गा भएमा त्यस्तो जग्गाको मुआब्जा निर्धारण गर्दा भूमि सम्बन्धी ऐन, २०२१ बमोजिम पाउने मुआब्जाको अङ्कभन्दा बढी हुने छैन ।

१८. **मुआब्जा पाउनेको नामावली र त्यस उपरको उजुरी :** (१) दफा ९ बमोजिमको सूचनामा तोकिएको म्यादभित्र प्राप्त भएका निवेदनहरूबाट मुआब्जा पाउने ठहरिएका व्यक्तिहरूको नामावली तयार पारी सरोकारवाला व्यक्तिहरूको जानकारीको लागि स्थानीय अधिकारीले सूचना टाँस गर्ने छ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम टाँस गरिएको नामावलीमा चित्त नबुझे व्यक्तिले

त्यस्तो सूचना जारी भएको मितिले पन्ध्र दिनभित्र गाउँपालिकामा उजुर गर्न सक्नेछ ।

१९. **मुआब्जा निर्धारण भएपछि सूचना गर्ने** : मुआब्जा निर्धारण गर्ने समितिले मुआब्जा निर्धारण गरेपछि प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतले सो कुराको सूचना गाउँपालिकालाई दिनु पर्ने छ ।
२०. **मुआब्जाबाट सरकारी बाँकी कट्टा गर्न सकिने** : यस कार्यविधि बमोजिम प्राप्त गरिएको जग्गाको मुआब्जा वितरण गर्दा सरोकारवाला व्यक्तिसित मालपोत, कर वा अन्य कुनै सरकारी रकम असुल गर्न बाँकी रहेछ भने त्यस्तो असुल गर्न बाकी रहेको रकम मुआब्जाबाट कट्टा गर्न सकिनेछ ।
२१. **जग्गाको स्वामित्व सर्ने** : दफा १२ बमोजिम जग्गा स्वामित्वमा लिएपछि त्यस्तो जग्गाको स्वामित्व गाउँपालिकाको नाममा सर्नेछ ।
२२. **जग्गाको नामसारी र मालपोतको लगत कट्टा गर्ने** : (१) दफा २१ बमोजिम गाउँपालिकाको स्वामित्वमा आएको जग्गा मालपोतको लागत कट्टा गरी गाउँपालिकाको नाममा नामसारी गर्न र दाखिल खारेज गर्न स्थानीय अधिकारीले जग्गा स्वामित्वमा लिएको पन्ध्र दिनभित्र त्यस्तो जग्गाको दर्ताको लगत रहेको कार्यालयलाई लेखी पठाउनु पर्ने छ र त्यस्तो कार्यालयले पनि सो बमोजिमको कार्य यथाशीघ्र सम्पन्न गरी त्यसको जानकारी स्थानीय अधिकारी र साबिक जग्गावालालाई दिनु पर्ने छ ।
- (२) उपदफा (१) बमोजिमको लगत कट्टा गर्ने वा नामसारी गर्ने कार्य जुनसुकै मितिमा सम्पन्न भए तापनि त्यस्तो जग्गाको स्वामित्व सरेको मितिदेखि नै उक्त जग्गाको लगत कट्टा भएको वा नामसारी भएको मानिनेछ ।
- (३) यो कार्यविधि प्रारम्भ हुनुभन्दा अगावै तत्काल प्रचलित कानून बमोजिम प्राप्त गरिएको जग्गाको लगत कट्टा भएको रहेनछ भने यो कार्यविधि प्रारम्भ भएपछि त्यस्तो जग्गाको लगत स्वतः कट्टा भएको मानिनेछ ।
२३. **स्वामित्व सर्नुभन्दा अघिको अवस्थालाई असर नपर्ने** : (१) यस कार्यविधि बमोजिम गाउँपालिकाको नाउँमा कुनै जग्गाको स्वामित्व सर्नुभन्दा अघिल्लो दिन तकको साबिक जग्गावालाबाट त्यस्तो जग्गामा लागेको मालपोत वा कर बापत कुनै रकम असुल उपर गर्न बाँकी रहेको भए त्यसरी जग्गाको स्वामित्व सरेपछि पनि त्यस्तो बाँकी रकम असुल उपर गर्ने कारबाई चलाउन यस दफाले बाधा पुऱ्याएको मानिने छैन ।
२४. **जग्गावालाको मन्जुरी भएमा रीत पुगेको मानिने** : गाउँपालिकाले कुनै जग्गा कुनै सार्वजनिक काममा लगाइसकेकोमा त्यस्तो जग्गा यस कार्यविधिको रीत

पुन्याई प्राप्ति गरिएको भए तापनि सम्बन्धित जग्गावालाले मञ्जुर गरेको अवस्थामा सो जग्गाको क्षतिपूर्ति वा मुआब्जा यस कार्यविधि बमोजिम निर्धारण गर्न सकिनेछ । यसरी क्षतीपूर्ती वा मुआब्जा निर्धारण गरिएपछि सो जग्गा यस कार्यविधि बमोजिम प्राप्त गरिए सरह मानिनेछ ।

२५. **वार्ताद्वारा जग्गा प्राप्त गर्न सकिने :** यस ऐनमा अन्यत्र जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि गाउँपालिकाले सार्वजनिक कामको लागि कुनै जग्गा सम्बन्धित जग्गावालासित वार्ताद्वारा प्राप्त गर्न सक्नेछ र त्यसरी वार्ताद्वारा जग्गा प्राप्त गर्दा यस कार्यविधिमा लेखिएको अन्य रीत पुन्याई रहनु पर्ने छैन ।

२६. **निःशुल्क प्राप्त गर्न सकिने :** गाउँपालिकालाई आवश्यक पर्ने जग्गा सरोकारवालाको राजीखुसिमा निशुल्क प्राप्त गर्न सकिने छ । त्यसरी प्राप्त गर्दा यस कार्यविधिमा लेखिएको अन्य रित पुन्याईरहनुपर्ने छैन ।

२७. **घर आदि सहितको जग्गा प्राप्त गर्दा :** यस कार्यविधि बमोजिम जग्गा प्राप्त गर्दा सो जग्गामा रहेको बाली, रुख, पर्खाल, घर, आदि पूरै लिइयोस भनी सरोकारवाला व्यक्तिले निवेदन गरेमा सो सबै लिने गरी कारबाई चलाउनु पर्ने छ ।

२८. **गाउँपालिकाले जग्गा प्राप्त नगर्ने निर्णय गर्न सक्ने :** (१) यस कार्यविधि बमोजिम जग्गा प्राप्त गर्ने गरी कारबाई चलाएकोमा कुनै पनि अवस्थामा गाउँपालिकाले जग्गा प्राप्त नगर्ने गरी निर्णय गर्न सक्नेछ र त्यस्तोमा सरोकारवाला व्यक्तिको जानकारीको लागि स्थानीय अधिकारीले दफा ९ को उपदफा (२) बमोजिम सूचना टाँस्नु पर्ने छ ।

(२) गाउँपालिकाले जग्गा नलिने गरी कारबाई चलायतापनि तापनि दफा ६ बमोजिम प्रारम्भिक कारबाई गर्दा भइसकेको नोक्सानी बापत प्रारम्भिक कारबाई चलाउने अधिकारीले क्षतिपूर्ति दिई नसकेको भए स्थानीय अधिकारीले दफा ७ बमोजिम क्षतिपूर्ति निर्धारण गरी दिनेछ ।

२९. **स्वीकृति नलिई बनाएको घर वा लगाएको बाली जफत हुने :** (१) यस ऐन बमोजिम प्राप्त गरेको जग्गाको स्वामित्व गाउँपालिकामा सरेपछि गाउँपालिकाको लिखित स्वीकृति प्राप्त नगरी कसैले कुनै प्रकारको घर, टहरो, पर्खाल आदि बनाउन वा त्यस्तो जग्गा आबाद गर्न हुँदैन ।

(२) उपदफा (१) को उल्लङ्घन गरी कसैले कुनै घर, टहरो, पर्खाल आदि बनाएमा वा जग्गा आबाद गरेमा त्यसरी बनाएको घर टहरो, पर्खाल आदि वा लगाएको बालीको कुनै क्षतिपूर्ति नदिई गाउँपालिकाले जफत गर्न सक्नेछ ।

३०. एक कामको लागि लिएको जग्गा अन्य कामको लागि प्रयोग गर्न सकिने : गाउँपालिका वा गाउँपालिकाको पूर्ण स्वामित्व भएको संस्थाको लागि मात्र यस कार्यविधि बमोजिम प्राप्त गरिएको जग्गा जुन कामको लागि प्राप्त गरिएको हो सोही कामका लागि आवश्यक नपरेमा वा त्यस्तो काममा प्रयोग गरेर बढी हुन आएमा त्यसरी आवश्यक नपरेको वा बढी भएको जग्गालाई गाउँपालिकाले अन्य कुनै सार्वजनिक काममा प्रयोग सक्नेछ ।
३१. तोकिएको म्यादभित्र उठाई नलगेमा मालबस्तु फिर्ता गर्नु पर्ने : यस कार्यविधिको विभिन्न दफाहरू बमोजिम कुनै जग्गामा लगाएको बाली, रुख तथा त्यसमा बनेको घर, पर्खाल आदि उठाई लैजान पाउनेमा तोकिएको म्यादभित्र त्यस्तो मालबस्तु उठाई नलगेमा ती मालबस्तु स्थानीय अधिकारीले आ नो कब्जामा लिन सक्नेछ र त्यस्तो मालबस्तुमा सम्बन्धित मालधनीको कुनै दाबी लाग्ने छैन ।
३२. तोकिएको म्यादभित्र क्षतिपूर्ति वा मुआब्जा बुझिलिनु पर्ने : यस कार्यविधिको विभिन्न दफाहरूमा क्षतिपूर्ति वा मुआब्जा लिनको लागि तोकिएको म्यादभित्र सरोकारवाला व्यक्तिले सो रकम लिन नआएमा वा लिन मन्जुर नगरेमा स्थानीय अधिकारीले त्यस्तो क्षतिपूर्ति वा मुआब्जाको रकम बुझ्नको लागि तीन महीनाको अन्तिम म्याद दिई सूचना प्रकाशित गर्नु पर्ने छ । सो म्यादभित्र पनि लिन नआउने सरोकारवाला व्यक्तिले त्यस्तो क्षतिपूर्ति वा मुआब्जा पाउने छैन र सो क्षतिपूर्ति वा मुआब्जाका रकम सञ्चित कोषमा दाखिला गरिनेछ ।
३३. प्रमुख जिल्ला अधिकारीको मद्दत लिने : यस कार्यविधि बमोजिम कुनै काम गर्न अधिकार पाएको कुनै अधिकारीले आफूले गर्नुपर्ने कुनै कामको सिलसिलामा प्रमुख जिल्ला अधिकारी वा प्रहरीको मद्दत माग्न सक्नेछ र त्यसरी मद्दत मागिएकोमा प्रमुख जिल्ला अधिकारी तथा प्रहरीले मद्दत दिनु पर्ने छ ।
३४. दण्ड सजाय : (१) कसैले दफा ६ बमोजिमको कुनै कारबाई गर्न लाग्दा बाधा विरोध गरी त्यस्तो काम कारबाई गर्न नदिएमा वा त्यस्तो काम कारबाई गर्न जाने व्यक्तिहरूलाई हूलहुज्जत गरेमा वा हातपात गरेमा वा त्यस्तो काम कारबाईको सिलसिलामा जडान वा खडा गरिएको कुनै उपकरणलाई तोडफोड गरेमा वा लगाएको वा बनाएको चिन्ह वा नक्सा मेटिदिएमा वा बिगारी दिएमा दश हजार रूपैयाँसम्म जरिवाना वा छ महिनासम्म कैद वा दुवै सजाय हुने छ ।
(२) कसैले दफा ९ बमोजिम सूचना टाँस गर्दा बाधा विरोध गरेमा वा हुलहुज्जत गरेमा दुई हजार रूपैयाँसम्म जरिवाना हुने छ ।
(३) दफा १२ को उपदफा (१) वा दफा २५ को उपदफा (३) बमोजिम स्थानीय

खण्ड ३ संख्या १२ फागुन १६ गते, २०७६ साल

अधिकारीले जग्गा स्वामित्वमा लिँदा कसैले बाधा विरोध वा हुलहुज्जत गरेमा दुई हजार रूपयाँसम्म जरिवाना वा एक महिनासम्म कैद वा दुवै सजाय हुने छ ।

३५. मुद्दा हेर्ने र पुनरावेदन सुन्ने अधिकारीहरू : (१) यस कार्यविधि अन्तर्गत सजाय हुने कसूर सम्बन्धी मुद्दाको शुरु कारबाई र किनारा गर्ने अधिकार गाउँपालिकाको न्यायिक समितिलाई हुने छ ।
- (२) उपदफा (१) न्यायिक समितिले गरेको निर्णय उपर चित्त नवुभेमा पैंतीस दिनभित्र जिल्ला अदालतमा पुनरावेदन लाग्नेछ ।

आज्ञाले,

नारायण प्रसाद सापकोटा
प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत